

Kockázatok rangsorolása az elsődleges termelés felmérését célzó monitoring rendszerekben

Tóthné Lippai Edit

NÉBIH-REFI

tothneed@nebih.gov.hu

Miért rangsoroljunk?

A rendelkezésre álló erőforrásainkat célirányosan és az igényeknek megfelelően kell beosztani, felhasználni.

Ideális esetben...

- az erőforrások allokációja maximális értéket eredményez.
- Azaz arra fókuszálunk ami a leginkább veszélyes és amit a leghatékonyabban tudunk kezelni.

Az elsődleges termelés fokozottan van kitéve a környezeti tényezők és a bementi erőforrások hatásának

Valamennyi veszélyt fel kell mérnünk

De mi is az a Kockázati rangsorolás?

- Kérdéseken alapuló strukturált rendszer, ami sorba rendezi az adott területen felmért kockázatokat. (J. Heikkila definíciója alapján)*
- Célja: átlátható, racionális, explicit tervezés és erőforrás felhasználás.

*A review of risk prioritisation schemes of pathogens, pests and weeds: principles and practices – Jaakko Heikkilä – Agricultural and food science (Vol. 20(2011): 15-28)

Mi vezethet a rangsorolási igényhez?

- Már régóta így csináljuk (csak nem tudunk róla)! - történelem
- Vannak érzéseink, véleményünk, de most már szeretnénk tisztán látni.
- Eleget tudunk az adott kockázatról.
- Vezetőségi elvárás.
- Politikai nyomás. – EU: pl. állatbetegségeket osztályozó séma. WHO: a felmériendő betegségek száma évről évre nő – szükséges ez?
- Üzleti/mezőgazdasági nyomás.

(J. Heikkila nyomán)

Rangsorolási lépések – készítsük el a saját modellünket

(J. Heikkilä nyomán)

1. Miért kell rangsorolni a veszélyeket/károsítókat?
– a rangsorolás célja és tárgya
2. Egyesével foglalkozunk a veszélyekkel? Vagy képezzünk csoportokat?
3. Mennyi kérdéssel dolgozzunk? 10-50
4. Használjunk rövidebb skálát. (7 vagy 5 válasz)
5. Pontosan fogalmazzuk meg a kérdéseket és a lehetséges válaszokat.
6. A modellünkbe foglaljuk bele a bekerülés/megtelepedés/hatás hármast.

7. Vegyünk figyelembe minden releváns hatást.
8. Vegyük figyelembe, hogy rendelkezésünkre áll-e a valamilyen eszköz a veszély visszaszorítására/felszámolására.
9. Vegyük figyelembe az ún. „input” bizonytalanságot.
(mennyire megbízhatóak, teljesek a rendelkezésre álló adatok)
10. Használjunk átlátható súlyozást.
11. A pontok összegzése legyen additív (összeadás) vagy multiplikatív (szorzás)
12. Ne felejtsük el tesztelni és validálni a modellünket!
13. Vegyük figyelembe a modellből eredő bizonytalanságot
(kimeneti bizonytalanság)
14. Dokumentáljuk megfelelően az egész modellt.

Elsődleges termelés

- Fokozottabban érzékeny bizonyos kockázatokra – intenzív, alacsony költségeket előtérbe helyező gazdálkodás,
- Technológiai hiba – végig vonul a teljes láncon,
- A környezeti veszélyek itt „támadnak” először.
- Tudás – sokszor hiányos.
- Nem okszerű műtrágya és növényvédő szer használat.

Mi lehet a célja a rangsorolásnak az elsődleges termelés esetén?

- Cél: felderítés, monitoring vizsgálatok
- Mit rangsorolunk?
  - Gazdaságok, termelők, telepek
  - Régiók, megyék,
  - Gazdálkodási szektorok,
  - Szállítási módok,
  - Vizsgálati módszerek,
  - Biológiai, kémiai, fizikai veszélyek,
  - Felderítési módszerek.

A kérdések számát illetően...

- Igen-nem típusú,
- 3-4-5-10,
- Ha több kérdést teszünk fel azzal jobban megismerhetjük a veszélyt, de az elemzés sokkal időigényesebb,
- Ha nem elegendő kérdést teszünk fel – lehetnek nagyon szenzitívek, ugyanakkor kevésbé specifikusak (Nem veszélyes károsítók is előre kerülhetnek a rangsorban) – ez megelőzésre jó (előzetes figyelemfelhívás, de nem gazdaságos)

**Boldog átfogó, átlátható, proaktív és
önálló tervezést kívánok!**

